I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

REZOLUCIJE

ODBOR REGIJA

153. PLENARNO ZASJEDANJE OR-A, 8.2.2023.–9.2.2023.

Rezolucija Europskog Odbora regija o temi „Odgovor gradova i regija na energetsku krizu: ususret istinskoj europskoj energetskoj uniji”

(2023/C 157/01)

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR),

— uzimajući u obzir plan REPowerEU Europske komisije od 18. svibnja 2022. ([1]),

— uzimajući u obzir Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća (EU) 2022/1032 od 29. lipnja 2022. o izmjeni uredbi (EU) 2017/1938 i (EZ) br.º715/2009 u pogledu skladištenja plina ([2]),

— uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom ([3]),

— uzimajući u obzir Prijedlog uredbe Vijeća o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije ([4]),

— uzimajući u obzir Prijedlog uredbe Vijeća o jačanju solidarnosti koje se temelji na boljoj koordinaciji nabave plina, prekograničnim razmjenama plina i pouzdanim referentnim vrijednostima cijena ([5]),

— uzimajući u obzir zaključke koje je Europsko vijeće usvojilo 15. prosinca 2022. ([6]),

— uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EU) 2022/2578 od 22. prosinca 2022. o uspostavi mehanizma za korekciju tržišta radi zaštite građana Unije i gospodarstva od pretjerano visokih cijena ([7]),

— uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EU) 2022/2577 od 22. prosinca 2022. o utvrđivanju okvira za ubrzavanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora ([8]),

— uzimajući u obzir Rezoluciju Europskog parlamenta od 5. listopada 2022. o odgovoru EU-a na porast cijena energije u Europi ([9]),

---

([1]) COM(2022) 230 final.
([2]) SL L 173, 30.6.2022., str. 17.
([3]) SL L 206, 8.8.2022., str. 1.
([4]) COM (2022) 473 final.
([5]) COM (2022) 549 final.
([6]) https://www.consilium.europa.eu/media/60872/2022-12-15-euco-conclusions-en.pdf.
([7]) SL L 335, 29.12.2022., str. 45.
([8]) SL L 335, 29.12.2022., str. 36.
([9]) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0347_EN.html.

Gradovi i regije EU-a kao protagonisti energetske krize

1. ističe pravnu odgovornost i ulogu 1,2 milijuna lokalnih i regionalnih čelnika i čelnica EU-a iz 90 000 mjesta i sela, 900 gradova i 280 regija u rješavanju energetske krize pružanjem gospodarske i socijalne pomoći ranjivim kućanstvima te malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi). Bez obzira na vrtoglave cijene energije i visoku inflaciju, lokalne i regionalne vlasti nastavile su pružati osnovne usluge i poduzele su mjere kako bi osigurale uštedu energije, kontinuitet poslovanja u energetskom sektoru i planove za nepredvidive situacije u cilju jačanja energetske otpornosti;

2. prepoznaje dosad nezabilježene napore koje su Europska komisija i Europski parlament uložili u donošenje hitnih mjera, no napominje da se trenutačnim inicijativama lokalnim i regionalnim vlastima ne pruža potrebna neposredna potpora;

3. poziva švedsko predsjedništvo da se nadoveže na uzoran rad češkog predsjedništva i ubrza usvajanje preostalih zakonodavnih prijedloga iz paketa „Spremni za 55 %” te da osigura da zakonodavstvo EU-a bude prikladno za rješavanje energetske krize, uzimajući u obzir relevantna mišljenja OR-a ([10]);

4. naglašava da su brojni gradovi i regije usvojili ambicioznije ciljeve od onih koje su njihove nacionalne vlade usvojile u nacionalnim energetskim i klimatskim planovima; poziva sve države članice da aktivno uključe lokalne i regionalne vlasti u reviziju i ažuriranje nacionalnih energetskih i klimatskih planova 2023. u skladu s člankom 11. Uredbe o upravljanju ([11]);

5. poziva na bolju usklađenost i pojednostavnjenje različitih energetskih i klimatskih inicijativa EU-a ([12]) te na pružanje potrebne financijske i tehničke potpore lokalnim i regionalnim vlastima;

Ubrzavanje prelaska na čistu energiju u gradovima i regijama s obzirom na ostvarivanje istinske europske energetske unije

6. duboko je zabrinut zbog toga što ishod sastanka COP27 UNFCCC-a nije dovoljan za povećanje i ubrzavanje smanjenja emisija stakleničkih plinova diljem svijeta te zbog toga što nije upućen poziv na postupno ukidanje svih fosilnih goriva. Naglašava da, iako je važno ubrzati prelazak na čistu energiju i okončati našu ovisnost o fosilnim gorivima, niskougljični izvori energije i dalje pomažu osigurati stabilnu i cjenovno pristupačnu energiju u skladu sa specifičnom kombinacijom izvora energije svake države članice;

7. poziva na uspostavu istinske europske energetske unije s potpuno integriranim i dobro povezanim tržištem diljem EU-a, čija bi okosnica bio funkcionalan sustav upravljanja. Preduvjet za potpunu integraciju jest da države članice ispunjavaju svoju obvezu osiguravanja dostatne i stabilne opskrbe energijom kako bi se izbjeglo da i druge države članice budu izložene štetnim posljedicama zbog nedovoljne proizvodnje i visokih cijena;

8. ponovno ističe iznimnu važnost načela „energetska učinkovitost na prvom mjestu” i pozdravlja napore koji se ulažu u promicanje mjera za uštedu energije na svim razinama diljem EU-a. Napominje da, iako neke države članice još nisu uvele nikakve mjere za smanjenje potrošnje plina i električne energije u kućanstvima, poduzećima ili javnim tijelima ([13]), mnogi gradovi diljem EU-a pridružili su se, među ostalim, nastojanjima gradova da uštede energiju u okviru inicijative „Cities' Energy Saving Sprint” uvođenjem mjera za uštedu energije u području grijanja, rasvjete, mobilnosti i podizanja svijesti;

9. smatra da se te mjere ne smiju ograničiti na aktualnu krizu i poziva Europsku komisiju da predstavi prijedlog o energetskoj samodostatnosti kako bi se energetska ušteda racionalizirala u svim područjima politika; poziva na promicanje i odgovarajuće nagrađivanje znatnih promjena u ponašanju;

([10]) Vidjeti mišljenja OR-a o revizijama Direktive o energetskoj učinkovitosti, Direktive o energiji iz obnovljivih izvora, Direktive o energetskim svojstvima zgrada i okvira EU-a za dekarbonizaciju tržišta plina.

([11]) U članku 11. Uredbe o upravljanju navodi se da svaka država članica uspostavlja višerazinski dijalog o klimi i energiji u kojemu lokalne vlasti i drugi relevantni dionici mogu sudjelovati i raspravljati o postizanju cilja klimatske neutralnosti Unije iz članka 2. Uredbe.

([12]) Kao što su Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju, europske misije „Klimatski neutralni i pametni gradovi” i „Prilagodba klimatskim promjenama”, europski klimatski pakt, Čista energija za otoke EU-a i druge.

([13]) Saving-Energy-for-Europe-Ex.Summary.pdf (eeb.org).

10. ponavlja svoj poziv Europskoj komisiji i državama članicama da podrže stvaranje jedinstvenih kontaktnih točaka na regionalnoj i lokalnoj razini kako bi se ubrzala ulaganja u energetski učinkovitu izgradnju, obnovu zgrada i projekte uštede energije, uzimajući u obzir načela novog europskog Bauhausa. Poziva države članice da u tu svrhu namijene sredstva iz plana REPowerEU te da ih provedu u suradnji s Europskom investicijskom bankom;

11. pozdravlja dogovor o bržim postupcima izdavanja dozvola za projekte u području energije iz obnovljivih izvora i poziva države članice da u potpunosti surađuju s lokalnim i regionalnim vlastima i lokalnim zajednicama kako bi se osigurala zaštita okoliša i potaknulo prihvaćanje tih projekata u društvu. Napominje da je hitno potrebno razviti brze administrativne postupke i ukloniti birokratske prepreke ugradnji instalacija za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora u ruralnim stambenim objektima. Ističe da ruralna područja imaju velik potencijal za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući održivo korištenje šumske biomase kao izvora obnovljive energije, i da mogu imati koristi od povećane povezanosti s mrežom i novih mogućnosti zapošljavanja, prije svega među mladima i ženama;

12. pozdravlja dogovor o zabrani motora s unutarnjim izgaranjem na fosilna goriva za nove osobne automobile i kombije od 2035. Naglašava potrebu za alternativnim, cjenovno pristupačnim i dostupnim gorivima i odgovarajućim postajama za opskrbu i punjenje u svim regijama EU-a. Naglašava da Savez automobilskih regija OR-a zahtijeva mehanizam za pravednu tranziciju kako bi se podržala socioekonomska struktura regija sa snažnom prisutnošću automobilske industrije i automobilske opskrbne industrije;

13. poziva Europsku komisiju i države članice da olakšaju razvoj međunarodne i međuregionalne infrastrukture za prijenos električne energije, čime bi se omogućilo dijeljenje električne energije proizvedene iz raznih obnovljivih izvora koji su koncentrirani u raznim regijama, ovisno o klimi i karakteristikama koje u njima vladaju. Kad bi se energija dostupna u udaljenim područjima mogla prenositi iz jednog područja u drugo, smanjilo bi se vrijeme nedostupnosti energije i olakšalo upravljanje elektroenergetskim sustavima, čime bi se otvorio put prema proizvodnji električne energije isključivo iz obnovljivih izvora;

14. podsjeća na hitnu potrebu za razvojem i dekarbonizacijom gradske i ruralne mobilnosti te poziva na snažne mjere za promicanje sigurne infrastrukture i preraspodjelu javnog prostora u urbanim područjima; naglašava da je regijama i gradovima potreban fleksibilan okvir, posebno u pogledu revizije smjernica o obvezi pružanja javne usluge;

15. u tom kontekstu poziva Europsku komisiju da pokrene pilot-projekt zajedničke javne nabave kojim bi se niz gradova EU-a i njihova okolna područja opskrbili autobusima na vodik, a koji bi se u drugoj fazi mogao dodatno proširiti na druge gradove i regije diljem EU-a;

16. naglašava da su rješenja za čistu energiju često i dalje skupa i da su postupci ulaganja u projekte čiste energije često dugotrajni i vrlo birokratski zahtjevni. Poziva na ambicioznije prijedloge kako bi rješenja za energiju iz obnovljivih izvora postala najjednostavnije i najjeftinije opcije na tržištu i kao takve dostupne i kućanstvima s niskim prihodima;

17. poziva Europsku komisiju i države članice da dio sredstava iz plana REPowerEU namijene razvoju instrumenata potpore po uzoru na Instrument EU-a za gradove ([14]), da lokalnim i regionalnim vlastima, posebno malima i srednjima i onima koje se suočavaju sa strukturnim preprekama u svojoj energetskoj tranziciji, osiguraju izravna sredstva za razvoj investicijskih planova prilagođenih tržištu i da podupiru energetski učinkovitu izgradnju i obnovu stambenih prostora, posebno u ruralnim područjima. Poziva i na izdašna bespovratna sredstva za ranjiva kućanstva koja ne mogu pokriti početne troškove;

18. upozorava na daljnje prijedloge za prijenos sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova u Mehanizam za oporavak i otpornost radi financiranja plana REPowerEU te se protivi svakom pokušaju oduzimanja sredstava regijama jer je to protivno načelima EU-a, posebno načelu aktivne supsidijarnosti i postojećim sporazumima o podijeljenom upravljanju;

19. poziva na uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti u izradu novih poglavlja planova Mehanizma za oporavak i otpornost koja se odnose na plan REPowerEU kako bi se osiguralo da se u tim novim poglavljima predviđa financiranje strateških projekata koje razvijaju lokalne i regionalne vlasti, odnosno koji se razvijaju u suradnji s njima, kao i novih prekograničnih infrastruktura;

20. prima na znanje prvi neposredni pozitivan učinak mjera energetske solidarnosti na cijene energije te izražava potporu jačanju platforme EU-a za kupnju energije;

([14]) Instrument EU-a za gradove – Početna stranica (eucityfacility.eu).

21. sa zanimanjem iščekuje reviziju direktive o modelu tržišta električne energije i očekuje da će ona sadržavati mjere za smanjenje povezanosti cijena plina i električne energije na razinu koja odgovara udjelu plina u proizvodnji električne energije;

22. poziva Europsku komisiju da prizna pravo energetskih zajednica, prozumenata i lokalnih vlasti da se uključe u lokalnu opskrbu električnom energijom iz obnovljivih izvora, a da pritom ne postanu potpuno regulirani maloprodajni opskrbljivači te da osigura da ti neprofesionalni sudionici na tržištu imaju jednaka prava pristupa mreži;

23. naglašava da sve kratkoročne mjere, kao što je povećani uvoz ukapljenog prirodnog plina, moraju biti privremene i ne smiju stvarati dodatne situacije ovisnosti. Naglašava da bi infrastrukturna ulaganja trebala biti „spremna za zeleni plin" u cilju pripreme za klimatsku neutralnost s vodikom iz obnovljivih izvora i drugim obnovljivim gorivima;

24. ponovno poziva Europsku komisiju i suzakonodavce da povećaju ulaganja u istraživanje i inovacije, među ostalim u klimatski neutralna rješenja, u predstojećoj reviziji višegodišnjeg financijskog okvira, kao što su misije EU-a „Klimatski neutralni i pametni gradovi" i „Prilagodba klimatskim promjenama" te partnerstva za regionalne inovacije, i da razviju nove linije financiranja kako bi se olakšali javno-privatni konzorciji za klimatski neutralna rješenja na razini zgrada i okruga u skladu s načelima novog europskog Bauhausa;

25. naglašava da je aktualna energetska kriza ujedno prilika za znatno povećanje elektrifikacije i proizvodnje vodika iz obnovljivih izvora, kao i za daljnju potporu razvoju inovativnih tehnologija kao što je hvatanje, upotreba i skladištenje ugljika kao čistih rješenja za dekarbonizaciju našeg gospodarstva; poziva Europsku komisiju da podupre ulaganja lokalnih i regionalnih vlasti u infrastrukturu za vodik iz obnovljivih izvora putem predstojeće banke za vodik, iskorištavajući postojeće najbolje prakse na regionalnoj i lokalnoj razini i promičući njihovo preuzimanje diljem EU-a;

26. ističe da je ulaganje u razvoj vještina i usavršavanje osoblja lokalnih i regionalnih vlasti ključno za ubrzanje zelene i digitalne tranzicije; poziva Europsku komisiju i države članice da u vezi s tim pokrenu posebnu inicijativu u okviru Europske godine vještina 2023.;

Rješavanje pitanja energetskog siromaštva i siromaštva u pogledu mobilnosti bez zapostavljanja bilo koje regije, grada i građanina

27. izražava žaljenje zbog socijalnih učinaka energetske i prehrambene krize na građane i MSP-ove. Poziva sve države članice da u svojim nacionalnim energetskim i klimatskim planovima postave jasan cilj za smanjenje energetskog siromaštva. Poziva države članice da razviju integrirane mjere u svim energetskim i socijalnim politikama za rješavanje problema energetskog siromaštva i njegovo iskorjenjivanje, oslanjajući se i na iskustvo stečeno s Opservatorijem EU-a za energetsko siromaštvo i Savjetodavnim centrom za energetsko siromaštvo;

28. poziva Europsku komisiju i suzakonodavce da se pobrinu za to da novi i postojeći instrumenti politike budu popraćeni snažnim socijalnim paketom i mjerama pravedne preraspodjele kako bi se postavili temelji za pravednu energetsku tranziciju, posebno za ranjiva kućanstva i mlade. Provedba politika energetske tranzicije, kao što su energetski učinkovita obnova ili uvođenje energije iz obnovljivih izvora, mora biti popraćena primjereno usmjerenom financijskom, tehničkom i socijalnom pomoći kako bi te mjere bile uključivije;

29. naglašava da energetska kriza ima razmjerno veći učinak na žene i poziva Europsku komisiju da svoje mehanizme potpore provjeri s obzirom na rodnu perspektivu kako bi se osiguralo da ne dovedu do daljnje rodne neravnopravnosti;

30. u tom pogledu pozdravlja uspostavu privremenih solidarnih doprinosa za preraspodjelu viška prihoda iz energetskog sektora krajnjim kupcima i poziva države članice da lokalnim i regionalnim vlastima osiguraju ciljana sredstva za rješavanje problema energetskog siromaštva i siromaštva u pogledu mobilnosti na lokalnoj razini;

31. ističe da energetska kriza ima razmjerno veći učinak na kućanstva s niskim prihodima u ruralnim područjima, kojima je za pristup osnovnim uslugama nužan automobil; naglašava da bi se razvojem javnog prijevoza trebale smanjiti prostorne nejednakosti i siromaštvo u pogledu mobilnosti;

32. poziva Europsku komisiju da lokalnim i regionalnim vlastima ponudi hitna rješenja u slučaju nedovoljne potpore nacionalnih vlada te poziva na izuzimanje ciljanih ulaganja povezanih s energetskom krizom iz izračuna deficita u okviru fiskalnih pravila;

33. poziva Europsku komisiju da oslabi veze između energetskog i poljoprivrednog tržišta kako bi se smanjio energetski intenzitet poljoprivredne proizvodnje; poziva Europsku komisiju na temeljit i strukturni preustroj prehrambenog sustava kojim bi se zaustavile špekulacije na međunarodnim tržištima, povećala regulacija i dodatno zaštitili prihodi poljoprivrednika;

34. poziva Europsku komisiju da kao primarnu upotrebu biomase promiče kompostiranje kako bi se proizvodila organska gnojiva i time smanjila ovisnost o sintetičkim gnojivima iz prirodnog plina i nafte, pod uvjetom da za to odabrana tehnologija nema negativan učinak na kvalitetu zraka. Potiče Europsku komisiju da promiče energetski učinkovitije modele proizvodnje, kao što je održiva konzervacijska poljoprivreda, i istodobno ističe dvostruku ulogu proizvođača biomase kao ujedno potencijalnih korisnika biomase za pokrivanje vlastitih energetskih potreba;

35. ističe da bi veća potražnja za biogorivima mogla pogoršati prehrambenu krizu; stoga potiče Europsku komisiju i države članice da prednost daju upotrebi poljoprivrednih proizvoda za hranu;

36. smatra da je potrebno dodatno razviti postojeće financijske instrumente i prakse Unije te ih prilagoditi različitim situacijama kako bi se pronašle sinergije između raznih programa ([15]). U tom pogledu skreće pozornost na posebne izazove s kojima se suočavaju ruralne regije i regije sa zemljopisnim ograničenjima;

37. pozdravlja prijedlog Europske komisije u kontekstu industrijskog plana u okviru zelenog plana da se privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama pretvori u privremeni okvir za krizne situacije i tranziciju, čime bi se potaknula ulaganja u brže uvođenje energije iz obnovljivih izvora. To bi uključivalo poticanje ulaganja čija je svrha znatno smanjiti emisije predviđanjem viših gornjih granica potpore i pojednostavnjenih izračuna potpora, kao i potporu dekarbonizaciji industrije i proizvodnji opreme potrebne za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. OR općenito podržava pristup kojim se državama članicama i podnacionalnim vlastima daje veća fleksibilnost da u ključnim sektorima podupiru mjere za prijelaz na dekarbonizirano gospodarstvo, kao što su vodik iz obnovljivih izvora, energetska svojstva zgrada, hvatanje i skladištenje ugljika te vozila s nultim emisijama;

38. ističe, međutim, da treba u što većoj mjeri izbjeći poremećaje uzrokovane ublaženim pravilima o državnim potporama i da Europska komisija mora nastojati uravnotežiti razne zahtjeve država članica. U suprotnom bi moglo doći do daljnje fragmentacije jedinstvenog tržišta zbog različitih financijskih mogućnosti država članica da podupiru svoja poduzeća, čime bi se dodatno pogoršale teritorijalne razlike;

39. spreman je nastaviti podupirati širenje i preuzimanje najboljih praksi i provedbu energetskih mjera putem inicijative OR-a „Zeleni plan na lokalnoj razini”, a posebno kontinuiranim razvojem priručnika „Zeleni plan na lokalnoj razini”;

40. obvezuje se na jačanje suradnje u području energetske sigurnosti i cjenovne pristupačnosti sa svojim susjedima na lokalnoj i regionalnoj razini;

41. ponavlja svoj poziv Komisiji da OR uključi u Koordinacijsku skupinu za energetsko siromaštvo i ugrožene potrošače kao institucijskog partnera te je spreman doprinijeti toj međuinstitucijskoj suradnji putem svoje Radne skupine za zeleni plan na lokalnoj razini;

42. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Europskoj komisiji, Europskom parlamentu, švedskom i španjolskom predsjedništvu Vijeća EU-a i predsjedniku Europskog vijeća.

Bruxelles, 9. veljače 2023.

Predsjednik
Europskog odbora regija

Vasco ALVES CORDEIRO

([15]) Vidjeti mišljenje OR-a „Pravedna i održiva tranzicija u kontekstu regija s velikom potrošnjom ugljena i energije” (SL C 498, 30.12.2022., str 36.).